

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelj
in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po
pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.
Račun pri poštnem ček, uradu štev. 13.633.

Tudi zadnji argument izgubljen.

Ko je bila imenovana sedanja vlada sporazuma, tedaj je bila pokopana politika trde roke. Samo logično je, da je tedaj zaigrala obstojno pravico tudi SDS, ki je bila glavna in edina propagatorica politike trde roke in ki je jamčila, da bo s to politiko v desetih letih zatrla hrvatsko misel.

Pa ne samo idejno je čisto propadla SDS s prestankom vlade sporazuma, temveč tudi dejansko. Ni bila politika trde roke samo ideja SDS, temveč ta politika je dajala stranki tudi vso moč, da je mogla sploh politično nastopati. Vsled te politike so prišli na vodilna mesta njeni ljudje, da »mesariji« in da s silo pridobe stranki pristašev. In z vladno močjo se je dobil tudi denar, da niso njih pasivni listi prenehali. Vsa moč, vsa sila SDS je slonela na vladni moči in ko je ta propadla za SDS, je morala propasti tudi sama.

Toda samostojno demokratski generali niso hoteli iz te jasne situacije potegniti logičnih zaključkov. Kakor preje, tako so tudi sedaj zidali vso svojo politiko na nesporazumu Srbov in Hrvatov in računali, da pride med radikali in radičevci do razkola. In da bi se to zgodilo, niso opustili niti ene intrige, niti ene spletke. Toda napor je bil zaman in na nedeljskem shodu St. Radića so se mogli prepričati, da ne more biti niti govora o tem, da bi padla sedanja vlada sporazuma. Nasprotno postaja vedno jasnejše, da je sporazum državna nujnost in da bo zato sedanja vlada postala samo še močnejša, ne pa slabejša. Nade samostojnih demokratov so torej brez podlage in realnost je vedno bolj in bolj proti njim.

Iz prejšnjih zlatih časov pa imajo samostojni demokrati še nekatere fonde, ki jim omogočajo, da še vzdržujejo za silo svojo organizacijo. In ker mislijo, da bi mogli z izkoriščanjem protiklerikalnega razpoloženja ljudstva za sebe še izviti kak dobiček. Tudi ta up je prazen, kakor jih je mogel poučiti nedeljski Radičev shod.

Soglasno mišljenje vseh, ki so bili na nedeljskem shodu, je bilo, da je edino Radić res nevaren SLS. Samo on more z uspehom vstopiti v borbo proti SLS, samo on more dovršiti boj, ki se vodi v Sloveniji že desetletja.

Zakaj resnično ljudski je program St. Radića, pri tem pa tako globoko premišljen, da ga mora podpisati tudi nabornik kot novo resnico. Ni slučaj, da je združil St. Radić pod svojim praporom ves hrvatski narod, temveč logična posledica prednosti, ki jih ima Radić. To so spoznali v nedeljo udeleženci shoda v Narodnem domu in tedaj je izgubila SDS svoj zadnji argument. Niti za boj proti SLS ni potrebna, temveč samo balast, ki ovira uspešen boj.

Idejni bankerot SDS je s tem popolen. Nacionalizacije in razne afere so dokazale, da je SDS za dobro gospodarsko politiko nezmožna. Politika trde roke je razkrila vso lažljivost njenega demokratizma. Vlada sporazuma ji je vzela zadnjo praktično zaslombo za njeno politiko, nedeljski Radičev govor pa ji je vzel še zadnji argument in vpričo njenih pristašev dokazal, da so tudi za boj proti SLS samo v napotje.

Nam je končno vseeno, če iz tega izvaja SDS pametne konsekvence ali ne, ker udarci, ki bodo padali po njej, ne bodo boleli nas. Toda greh se nam zdi, da bi zaradi propadajočih SDS trpeli ljudje, ki so v svojem jedru dobri in ki mi-

Spor z Vatikanom poravnani.

Beograd, 24. nov. Po končanih shodih v Sloveniji se je St. Radić takoj vrnil v Beograd. Z njim je prišel tudi minister za agrarno reformo g. Pavle Radić. — St. Radić je že včeraj dopoldne posetil ministra zunanjih poslov in imel je z njim konferenco, kateri so prisostvovali tudi minister za vere Miša Trifunović in naš poslanik v Vatikanu dr. Smolaka. Na konferenci so razpravljali o razmerju, ki je nastalo med nami in Vatikanom in o nadaljnjem postopanju. St. Radić je po konferenci izjavil: »Mi postopamo z največjim taktom, obenem pa tudi z največjo odločnostjo branimo svoje pravice.«

KONFERENCA S CERKVENIMI ZASTOPNIKI.

Beograd, 24. nov. Včeraj popoldne se je v ministrstvu ver vršila konferenca med cerkvenimi zastopniki in ministrom za vere Mišo Trifunovićem. Konferenca je trajala od 4. do 6. popoldne. V naših političnih krogih, posebno v ministrstvu za vere, se misli, da bo spor z Vatikanom mogoče mirnim potom likvidirati. Pričakujejo tudi, da se bo katoliško duhovništvo postavilo v svojem lastnem interesu na stran države. Razlogi za tako postopanje Vatikana niso znani. Vsi znaki pa kažejo na to, da je hotel Vatikan izvršiti pritisk na našo vlado, da bi ona popustila v nekaterih drugih stvareh, ki jih je naša vlada pri pogajanjih za konkordat označila kot nesprejemljive. Ravno vsled takega postopanja pa so prišla pogajanja za konkordat na mrtvo točko. Kakor je videti, v konfliktu ni nastopil niti en nov moment in težišče vpraša-

nja leži v zgoraj omenjeni beograjski konferenci. Od te konference je odvisen ves uspeh in izid tega vprašanja. Radić alarmiranja onega dela našega tiska glede tega vprašanja je razumljivo, da so se začeli zanimati zanj tudi tukajšnji diplomatski krogi. Tako je včeraj posetil zunanjega ministra Ninčiča francoski poslanik in nemški poslanik.

SPOR Z VATIKANOM PORAVNAN.

Beograd, 24. nov. Po konferenci ministrov dr. Ninčiča, St. Radića, Trifunovića, Pavla Radića in Ljube Jovanovića ter dr. Smolake je bil izdan komunike, v katerem se pravi:

»Nekateri listi so objavili vest, da je Vatikan odklonil sprejem pisma po našem odpravniku poslov pri Kvirinalu in da je zato prišlo do spora. V resnici pa je bil samo nesporazum, ki je že poravnani in ni zato nobenega spora.«

Pri reševanju konflikta med Vatikanom in našo državo ima velike zasluge St. Radić.

DR. SMOLAKA ODPOTOVAL V RIM.

Beograd, 24. nov. Naš poslanik pri Vatikanu g. dr. Smolaka je včeraj zvečer odpotoval v Rim. Pred svojim odhodom je ves dan konferiral s katoliškimi škofi in jim pri tej priliki razložil svoje mišljenje glede dogodkov v zavodu sv. Hieronima. O tem vprašanju je dr. Smolaka imel konference z ministrom za vere Mišo Trifunovićem in prosvetnim ministrom St. Radićem, ki je tudi obveščen o stališču katoliških škofov v tej stvari.

Novi proračun.

Beograd, 24. nov. Včeraj popoldne je bil sprejet predlog finančnega zakona za leto 1926/27. Državni budžet znaša 12 milijard 900 milijonov dinarjev. Ves zakon obsega 244 členov. Med ostalim zahteva finančni minister, da sme v svrhu ureditve državnih obvez iz prejšnjih let izdati državne obveznice v višini do 150 milijonov. Obveznice bi se obrestovale s 6%. Dalje vsebuje finančni zakon sledeče postavke: beograjski občini se dovoljuje posojilo v znesku 12 milijonov dinarjev, ministru za šume in rude kredit

v znesku 60 milijonov dinarjev, za eksploatacijo državnih rudnikov kredit 80 milijonov dinarjev, industrijskemu podjetju »Dobrljin« v Drvarju kredit 10 milij. dinarjev in to za režijsko poslovanje v državnih gozdovih in za vzdrževanje gozdnih prog. Nadalje so v zakonu določila o urejanju podeljevanja brezplačnih voženj na železnicah in pa odredba, da nihče ne more ostati v državni službi, ako je že star 65 let. Izvzeti so od tega določila ministri, državni podtajniki in pomočniki ministrov.

vedal mnogo zanimivega, zlasti glede Italije. Opaža se, da je bil ta del govora sprejet s posebno pažnjo in smatra se, da je Radić opravičeno postavil dilemo, da je treba odgovoriti na to, ali hoče Italija z nami prijateljskih odnošajev ali pa jih noče.

VELIKA SEJA V ZAGREBU.

Zagreb, 24. nov. Napovedana seja vseh hrvatskih zastopnikov se ne bo vršila v času, kakor je bil določen, ker so ministri in člani finančnega odbora zadržani in se te seje ne morejo udeležiti. Seja se bo vršila prihodnji četrtek ob 3. popoldne z istim dnevnim redom. Udeležili se je bodo vsi seljački ministri. Isti dan se ima vršiti tudi seja »Seljačke sloge«, hrvatskega prosvetnega in dobrotornega društva.

DOBER VTIS RADIČEVEGA GOVORA V BEOGRADU.

Beograd, 24. nov. Včeraj v političnem življenju ni bilo opažati nobene živahnosti. St. Radić in P. Radić sta imela ves dan konference z dr. Ninčičem, Mišo Trifunovićem in dr. Smolako. Politični krogi se v glavnem bavijo s tolmačenjem Radičevega govora v Ljubljani. Ta govor smatrajo kot enega najboljših Radičevih govorov. G. Radić je v njem po-

slijo, da jih veže neka zvestoba do SDS. Da bi ti ljudje trpeli, pa je v resnici čisto nepotrebno, ker nihče ni dolžan zvestobe stranki, ki se je izneverila svojim idejam in ki je postala nezmožna, da izvede tudi svoj najbolj minimalen program. Če ni mogoče rešiti potaplja-

Izvozne carine na kmetijske pridelke bodo odpravljene.

Beograd, 24. nov. Na včerajšnji seji finančnega odbora je bilo prečitano poročilo vladne večine o izvoznih carinah. V tem poročilu se pravi, da treba z ozirom na težak položaj kmetijstva takoj odpraviti izvozne carine na poljedelske pridelke, govejo živino, konje in svinje. Izvzeta je le plemenska živina, ki se sme izvoziti carine prosto le po predhodnem odobrenju poljedelskega ministra. Ravno tako se odpravi izvozna carina za hrastov les in za hrastove prage. Carina na jajca, poljedelske stroje, slive in suhe slive ostane. Za polovico pa se zniža na perutnino.

Tako je seljačka stranka prebila led in storjen je prvi korak, da se pomaga kmetu, da vzdrži sedanjo gospodarsko krizo.

BALUGDŽIĆ PRI PAŠIĆU.

Beograd, 24. nov. Včeraj popoldne je posetil Pašića naš poslanik v Berlinu g. Balugdžić. Prihodu Balugdžića pripisujejo politični krogi veliko važnost. Za g. Balugdžićem je predsednik vlade sprejel ministra za poljedelstvo g. Krsto Miletića.

SOLE NARODNIH MANJŠIN V VOJVODINI.

Novi Sad, 24. nov. Stjepan Radić je takoj po prevzemu poslov v svojem resoru zaprosil velikega župana v Vojvodini, da mu pošlje seznam vseh privatnih šol v Vojvodini z opombami o njih verskem in narodnostnem značaju. Ta odlok tolmačijo nekateri politični krogi tako, da misli minister prosvete ukiniti vse privatne šole, ki so madžarskega značaja. Mislimo, da je to tolmačenje napačno, temveč, da hoče St. Radić popraviti v zmislu svoje izjave o nar. manjšinah, krivice, ki so bile storjene manjšinam. Radićevo izjavo o manjšinah objavljamo med političnimi vestmi.

SPREMENBE V PROSVETNEM MINISTRSTVU.

Zagreb 24. nov. Po dosedanjih informacijah je za pomočnika ministra prosvete imenovan dr. Nikola Andrić, za šefa kabineta pa profesor Nikola Zajc. Dosedanji šef oddelka zapusti svoje mesto.

LOCARNSKI SPORAZUM PRED NEMŠKIM PARLAMENTOM.

Berlin, 24. nov. Državni kancelar dr. Luther je v Reichstagu otvoril debato o dogovorih v Locarnu. Poudarjal je veličino tega dela in izjavil, da vlada stoji in pade s tem dogovorom. Končno je ponovil Chamberlainove besede v Locarnu, češ: sedaj začenja nova era za ljudstvo.

KRIZA FRANCOŠKE VLADE.

Pariz, 24. nov. Iz dobro informirane strani se poroča, da je rešitev krize zelo težka. Herriot je ob priliki posela pri predsedniku republike predlagal za ministrskega predsednika Brianda. Misli se, da bo Briand to mesto ali odklonil, ali pa ga šele čez dalj časa sprejel. Kot nadaljnji kandidati se navajajo dosedanji predsednik finančnega odbora ali pa Beret.

NOVO POSOJILLO FRANCIJE.

Pariz, 24. nov. Parlament je z 243 glasovi proti 44 sprejel zakonski načrt o povišanju predujma pri »Banque de France« za nadaljnjih 1 milijardo in pol frankov.

Manifestacija hrvatsko-slovenske kmetijske skupnosti v Veliki Loki.

Točno ob tretji uri popoldne je došel Stjepan Radić v spremstvu posl. Pucelja in podpredsednika HSS dr. Mačka v Veliko Loko.

V imenu občine ga je pozdravil župan Alekzij Saje, nakar se je takoj pričel shod. Otvoril ga je domačin Janko Bukovec in pozdravil v toplih besedah predsednika Hrvatske seljačke stranke. Burno odobravanje in klici: »Živio Radić!« so sledili njegovemu pozdravu. Nato je podal predsednik shoda besedo

ST. RADIĆU,

ki je razložil nastanek in pomen kmečke stranke. Kmet ima v rokah ključ do celega življenja, njegova dolžnost je zato, da ima ta ključ v rokah tudi tedaj, kadar država deli. Kako nesposobno je, če ni kmet organiziran v lastni stanovski stranki in zaupa gosposkim strankam.

Nato je govoril St. Radić obširno o sporazumu, njegovemu namenu in pomenu ter o delu, ki ga mora vlada sporazuma izvršiti v dobro kmeta in vsega prebivalstva.

Podrobno je razložil boj za odpravo uvozne carine na kmetijske potrebščine in za popolno odpravo izvozne carine na kmetijske pridelke in govejo živino, konje in svinje. Da se je to doseglo ima zlasti zasluge posl. Pucelj, ki ga je HSS izvolila kot svojega zastopnika v finančnem odboru.

Ponovil pa je tudi St. Radić vse najbolj markantne misli iz svojih ljubljanskih govorov.

Minute trajajoče odobravanje je sledilo Radićevemu govoru, nakar je govoril

POSL. IVAN PUCELJ.

Poročal je o delu poslanskega kluba HSS. Zlasti o njegovih prizadevanjih, da se v novi carini varujejo kmečki interesi. Delo je zlasti uspešno vsled tega, ker so gosposki interesi hrvatskega in slovenskega kmeta popolnoma isti. Tudi njegov govor je bil pozdravljen z velikanskim navdušenjem.

Nato je pozdravil slovenske kmete podpredsednik HSS dr. Maček v imenu hrvatskih kmetov ter opominjal, da je samo v slogi moč. (Glasno in dolgotrajno odobravanje.)

Nato je pozval predsednik shoda župnika Oblaka, da razloži odnose katolika do političnih strank.

Apel je bil najljubezniveje odzval g. župnik ter govoril:

GOVOR ŽUPNIKA OBLAKA.

Povabili ste me, da razložim stališče sv. Cerkve do politične stranke in razmerje slovenskega duhovnika do ljudstva. Zahvalim se vam za vabilo, ker ste s tem kakor katoličani priznali, da hočete imeti sv. Cerkev za vodnico v vseh cerkvenih zadevah. Rad sem prišel k vam, ker Odrsenik je rekel apostolom: Pojdite in učite vse narode. Če grede misijonarji v Afriko pogonom sv. evangelij oznanjevat, imajo verni slovenski kmetje pravico zahtevati od domačega župnika, da jih pouči v potrebnem in med nje pride po zapovedi velikega Leona XIII.: »Pojdite ven iz zakristije«. Prišel bom vsem v k vsakomur, kdor bo potreboval duhovniški nauk.

Na dve vprašanji odgovorjam pred vsem:

SV. CERKEV IN POLITIČNA STRANKA.

V srednjem veku so si nekateri papeži lastili pravico odločevati v svetnih zadevah katoličanov. Danes je povsod priznано, da odločuje cerkev v cerkvenih zadevah, država v državnih, skupne pa se morajo tako urediti, da cerkev in versko življenje vernikov nikdar škoda ne trpita. Cerkev je nad strankami, ker se ne spreminja. Politika stranka skrbi za časne potrebe svojih ljudi, ki se vedno ravna po razmerah. Drugače so te potrebe kmetov, drugače meščanov in uradnikov, drugače pred sto leti, drugače danes. Po teh razmerah se uravnavajo in delujejo stranke, ki se lahko tudi spreminjajo med tem, ko ostane sveta Cerkev ista. Cerkev nad strankami določa, kaj se ne sme.

Pravim vam: ne smete biti komunisti, ne smete biti anarhisti, ker so ti nauki proti temeljnemu, od Boga postavljenemu redu!

Vladajočim pravi: ne smete biti absolutisti, ker ima vsak človek svoje naravne pravice. Cerkev pa zahteva, da se ji ne kratijo od Boga dane pravice za svobodni razvoj in oznanjevanje Božje besede. V teh mejah skrbi lahko vsak kakor ve in zna za svojo časno srečo, je lahko v vsaki stranki, ki hoče v

tej smeri udeleževati svoj program. Cerkev vam da popolno prostost, delati za lasten in naroden blagor.

Ni mogoče zahtevati zgolj verske stranke. Potem bi lahko prepisali iz katekizma najbolj verski program, vsak katoličan bi bil primoran pristopiti, škofje in duhovniki bi morali biti najboljši strokovnjaki za vse zadeve.

To je bil eden osnovnih naukov pokojnega Kreka. Leta 1906 mi je sam pravil, da se mora spremeniti ime Katoliško-narodna stranka v ime Ljudska stranka. Na moje začudeno vprašanje je odgovoril, da bi imeli pri imenu Katoliška stranka vedno vpliv škofje, kar bi bilo zelo kvarno za razvoj in delo politične stranke, ki mora biti prosta in v ljudstvu zasidrana. Prav z istimi besedami je utemeljeval predlog na obnem zboru v Unionu, kjer se je sprejelo ime Ljudska stranka, mesto prejšnjega imena Katoliško-narodna stranka. Kakor rečeno zahteva cerkev, da se varujejo njena osnovna načela, ki so:

1. Da se prosto oznanjuje Božja beseda. (Medklici: Tako je!)

2. Da ostane krščanski nauk v šoli. (Radić: »To mora biti!«)

3. Da ostane zakon neločljiv. (Radić: Drugače tudi biti ne more!) In drugo tem podobno.

Dolžnost ljudstva in poslancev je skrbeti, da se varujejo te svetinje našega naroda. Prepričan sem, da ni pri nas niti enega, ki bi ne vstal, kadar bi nam hoteli vzeti naše cerkve ali krščanski nauk iz šole. (Radić: In vsi Hrvatje stojimo za vami!) Naši bratje Hrvatje so dejali: vse za krst častni in slobodu zlatu. Kajne: Mi smo in ostanemo katoliški kristijani, toda v političnih in gospodarskih zadevah je vsak prost državljan. Odklanjamo pa popolni laicizem, kakor bi ne imela vera na življenje nobenega vpliva.

SLOVENSKI DUHOVNIK IN LJUDSTVO.

Tudi slovenski duhovnik je sin svojega naroda, navadno kmečkega naroda. Pozna in čuti vse narodne potrebe, ker svojih nima, živi za ljudstvo, njegovi sreči je posvetil življenje. Kaj hočemo? Najprej kot duhovniki v cerkvi, šoli, pri bolnikih in otrocih popolno izpolnjevati svojo dolžnost. Nihče ne more naši duhovščini očitati, da ne izpolnjuje svoje dolžnosti. Ne eden, ampak skoro vsi brez izjeme! Toda mi živimo med ljudstvom, vidimo njegove potrebe in revščino. Hotel smo mu pomagati in smo osnovali v težkem delu posojilnice, mlekarne in prosvetna društva. Pri kulturi našega naroda ima prvo mesto naša duhovščina. Ni zadosti klicati, kmet je steber vsega! Kmetu se mora pomagati z resnim delom, z vzgledom delu v gospodarstvu. V našem okraju smo z umetnimi gnojili, z gnojili namamami in drugimi napravami visoko povzdignili kmečko gospodarstvo. Iz naše zemlje se da še enkrat toliko dobiti, kakor se sedaj dobi. Pri vsem delu so naše roke čiste ostale, zato nam ljudstvo zaupa. Nihče izmed nas ne misli na to, da bo voditelj svojega ljudstva, ker je duhovnik. Res bo pa imel duhovnik vedno toliko veljave, kolikor je bo zaslužil s svojim delom.

Kaj zahtevamo? Nobene časti, nobenega odklovanja, nam je čast Božja in narodova sreča največje priznanje. Zahtevamo pa tudi od vas drugih pošteno delo, da ne bo demokracija le plašč za korupcijo. Mi zahtevamo, da se združijo vsi, ki hočejo res narodu pomagati v poštenem delu na versko-moralni podlagi. Pri tem delu se bomo našli z brati Hrvati!

Zato pozdravljam g. ministra Radića ne kot politika, ker jaz sem duhovnik, ampak kot vodnika katoliškega hrvatskega naroda, ki je bil stoletja antemurale christianitatis, ki je s svojimi prsi in krvjo branil našo kulturo pred turškim navalom. Kultura, ki je tam vzrasla v stoletjih je katoliška kultura, le na tej podlagi pride narod do prave sreče. Naša skupna dela pa nimajo nobene oti proti Srbom. Saj slišimo, kako globoko cenijo vero, sami pravijo, da se bo treba orestiti brezvercev.

Tako sem vam odgovoril na drugo vprašanje. Jaz sem prepričan, da bo slovenski kmet vedno rad delil zadnji kosček kruha s svojim duhovnikom, ki za Boga živi in za narod dela.

Med vsem govorom in zlasti na koncu so

zborovalci živahno pritrdjevali župnikovim izjavam.

Nato je predsednik zaključil shod, nakar se je St. Radić takoj odpeljal z avtomobilom proti Breziciam.

Minister Radić in javni nameščenci.

Osrledna zveza javnih nameščenecv in upokoencev za Slovenijo nam je poslala sledeči komunike:

O. Z. javnih nameščenecv in upokoencev za Slovenijo je, zvesta svojim apolitičnim načelom, kot doslej vse člane vlade, kadar je nanesla prilika, tako tudi tokrat po svojih zastopnikih predsedniku M. Lillegu in tajniku Jož. Bekšu dne 22. t. m. intervjuvala prosvetnega ministra g. St. Radića ter ga prosila kot člana vlade zaščite.

G. Radić je oba zastopnika sprejel kar najljubezniveje ter v kratkih besedah napram težnjam drž. nameščenecv označil svoje stališče. Predsednik Lilleg je opozoril g. Radića na nadvse težavni položaj drž. nameščenecv, ki ga je poostrela osebita še stanovanjski zakon. Dobrine novega zakona o drž. nameščenecv se sistematično absorbirajo z najrazličnejšimi določbami zadnjih zakonov o proračunskih dvanajstinah. Vprašanje izplačila razlik je dospelo na mrtvo točko, vsa prizadevanja takozvanih kronskih penzionistov so našla gluha ušesa, stanarinska doklada že davno več ne ustreza; nevzdržnost gmojnega stanja drž. nameščenecv je — kakor vse kaže — dosegla kulminacijsko točko.

G. minister Radić je pazno sledil izjavanju predsednika Lillega ter nato podal svoje mnenje:

»Vladi so stremiljenja organizacij drž. nameščenecv dobro znana ter se dosledno bavi z vprašanjem, kako drž. nameščenecv zadovoljiti.

Predvsem soglašajo njeni člani — s predsednikom Pašičem vred — v naziraju, da se v cilju zboljšanja gmojnih razmer drž. nameščenecv na narod ne smejo polagati večja bremena, kakor jih nosi že zdaj. »Poreski „štrauf“ neče se moči još više navinuti.« Zato je bila velika težava z vprašanjem, kako spraviti v ravnotežje državni proračun za leto 1926-27. Vladi se je posrečila rešitev, ki vsaj deloma zadovoljuje obe strani. Načelno je sklenila, da novih napredovanj državnih nameščenecv ne bo odobraval, dokler ne izvede v vseh resortih dalekosežne redukcije. Vsi nesposobni in nekvificirani nameščenecv bodo s svojih mest bodisi z upokojitvami ali na drug način odstranjeni. Sposobnim in kvalificiranim, ki bodo po izvršeni redukciji ostali še v državni službi, pa bo vlada njihov gmojni položaj popolnoma osigurala.

V ministstvu prosvete je našel — pravi dalje g. Radić — več uradnikov na višjih položajih (»savelnici i viši svetnici«), ki kvalitativno svojim mestom ne odgovarjajo. Napraviti se bo moral red. V vseh ministrstvih bodo postavljeni posebni »komisariji«, ki bodo po dobljenih navodilih pripravili teren, da se redukcija čim najtemeljiteje izvede.

Na ta način bo vlada pridobila sredstva, ki bodo kar najbolj olajšala bedno stanje ostalih drž. nameščenecv. »Naročito slovenački deo činovnika, koji je najinteligentniji, čeka najbolja doba.«

O vprašanju kronskih penzionistov je ministrijski svet istotako že razpravljal ter je »dotično rešenje već prihvaćeno.«

Na vprašanje, kakšno stališče namerava zavzeti g. minister napram določbi člena 27. zakona o proračunskih dvanajstinah za mesec decembar 1925 in januar—marec 1926, ki pomeni v obliki pokojninskih prispevkov za aktivne in upokojene drž. nameščenecv novo občutno breme, je g. Radić izjavil, da mu podrobnosti načrta novega dvanajstinskega zakona niso znane. Bo pa se informiral ter skušal v dobrobit drž. nameščenecv ukreniti vse, kar je v njegovi moči. — Prosil je še oba zastopnika Osr. Zveze, naj sporočita slovenskim državnim nameščenecv njegove pozdrave, nakar je sprejel deputacijo »Društva hišnih posestnikov«.

Politične vesti.

— Stjepan Radić in narodne manjšine. V izjavi, ki jo je podal St. Radić dopisniku »Deutsches Volksblatt« o narodnih manjšinah, je dejal St. Radić med drugim sledeče: »Naša prosvetna politika se ravna z ozirom na narodne manjšine po mednarodnih dogovo-

rih. Za šole narodnih manjšin nimajo biti merodajni politični, temveč kulturni momenti, ker je tudi naš interes, da se narodne manjšine kulturno okrepe. Glavna zahteva kulture je narodni jezik, ker jezik je naroden, kultura pa je mednarodna. Od posebne važnosti je vprašanje učnega jezika v šolah in vprašanje učenja državnega jezika. Znanje nemškega in madjarskega jezika je zelo razširjeno v našem narodu. Ravno tako treba, da se tudi narodne manjšine nauče državnih jezikov, pa čeprav bi jim bilo to težko. Toda za nje bo to le v gospodarsko korist. Glede učnega jezika morajo biti predvsem merodajni pedagoški momenti. Brez dvoma se mora pouk v osnovni šoli vršiti v materinem jeziku. Kako se bo učil državni jezik, je politično vprašanje. Potrudil se bom, da v tej smeri dosežem, kar je mogoče. Namen prosvetne politike je, da okrepi ljubezen za kulturo in državno idejo v vseh državljanih. Ker plačajo narodne manjšine davek in služijo v vojski, imajo pravico zahtevati, da se država briga za njih kulturne potrebe. Naša naloga ni, da odtujujemo manjšine njihovemu narodu. Proces naravne asimilacije, to je nekaj drugega. Ne verujem, da bi kdo resno mislil na izganjanje renegatstva, ker je to tudi popolnoma odveč. V naši državi je preko 10 milijonov Slovanov in mi smo najbolj čista nacionalna država v Evropi. Pa tudi naš geografski položaj je krepak, da nam v resnici ni treba renegatov.

— Naš spor z Vatikanom zaradi zavoda sv. Hieronima še vedno ni poravnán, dasi ni verjetno, da bi prišlo do večjega konflikta. Verjetno je, da se bo spor omejil na vprašanje naslednika dr. Smolake. V informiranih krogih se sodi, da do poostre konflikta gotovo ne pride, kar bi tudi dokazoval Radićev obisk pri zagrebškem nadškofu. Izključeno pa je tudi, da bi vlada storila klerikalcem to veselje, da bi mogli z izigravanjem spora z Vatikanom kovati za sebe politični kapital.

— Fašisti postajajo vedno bolj surovi. Tudi v mednarodnem življenju. Ker je v nemškem parlamentu, ob glasnem pritrdjevanju parlamenta, nastopil posl. Hilferding proti preganjanju tirolskih Nemcev, je odgovorilo glavno fašistovsko glasilo s psovko, da je Hilferding osel in da se je pridružil onim štirim oslom iz amsterdamske internacionale. (Med temi osli je več politikov in ministrov svetovnega imena.) Še bolj se je postavil neki fašistovski poslanec, ki je izjavil, da smatra za svojo nalogo, da pretepa poslance in senatorje. Za pred temi pretepači je zlezal italijanski senat pod klopi!

— Po češkoslovaških volitvah. Danes bodo šele znani definitivni rezultati češkoslovaških volitev, ker šele 23. t. m. je bil končan tretji skrutinij. Z današnjim dnem se prične zato tudi pogajanja za sestavo nove vlade. Predvsem se bo poskušalo, da se sestavi nova vlada samo iz čeških strank. Večina strank je že tudi izjavila, da je pripravljena stopiti v vlado. Socialni demokrati nameravajo baje vstopiti v vlado le pod pogojem, da prizna Češkoslovaška vlada sovjetsko vlado tudi do ture. Narodni demokrati pa so čisto kategorično izjavili, da je za njih ta pogoj nesprejemljiv. Ker je vseeno verjetno, da bi narodni demokrati vztrajali na svojem stališču, je mogoče, da se sestava samo češke parlamentarne vlade ne bi posrečila. Zato so se pojavile govorice, da se bo skušalo pritegniti tudi nemške stranke, zlasti te, ker so aktivisti, ki so za sodelovanje s Čehi, med njimi celo narasli. Mislimo, da ima ta vest samo vrednost za kronista.

Prosveta.

J. B. Foerster: Eva. To operno delo slavnega češkega komponista pride koncem tega tedna na naš oder in sicer kot premijera v operi. Foersterjevo ime slavi v češkem pa tudi v drugim glasbenem svetu. Eva se je izvajala na vseh večjih čeških odrih. Narodno divadlo v Pragi pripravlja baš v teh dneh njeno 50. uprizoritev; divadlo v Brnu pa je imelo v petek 20. novembra 1925 njeno premijero. O delu samem kaj več v teh dneh.

Krešimir Baranović, dirigent Narodnega gledališča v Zagrebu je napisal balet »Lietarsko srce«, ki se stalno prizvaja v Zagrebu. To silno uspešno delo je tako po dejanju kakor tudi po glasbi popolnoma naše delo. Dejanje se vrši v nedeljo na takozvano »Zegnanjec«. V glasbi so porabljeni tudi narodni motivi, njena instrumentacija je na višku. Delo je tako uspešno, da je hotelo zagrebško gledališče gostovati z njim v Parizu. To delo pripravlja tudi naša opera in pride v najkrajšem času na oder.

104. M. Klodić:

Železniška zveza Slovenije s Sušakom.

(Proge: Kočevje—Stari trg—Lukovdol—(Vrbovsko)—Srpske Moravice, Črnomelj—Vinica—Lukovdol in Sevnica—St. Janž.)

Vprašanje luke na Kvarneru.

Kar se vetrovja tiče, osvetljuje razmere sledeče: V letih 1883—87 je pihal v Trstu veter iz severa 8, severovzhoda 94, vzhoda 76, jugovzhoda 49, juga 9, jugozapada 28, zapada 24 in severozapada 27 dni.

Tišina je bila 50 dni. Višina valov v Kvarneru dosega 3 m. Razlika med visoko in nizko vodo je 40—60 cm, izjemoma do 2,5 m.

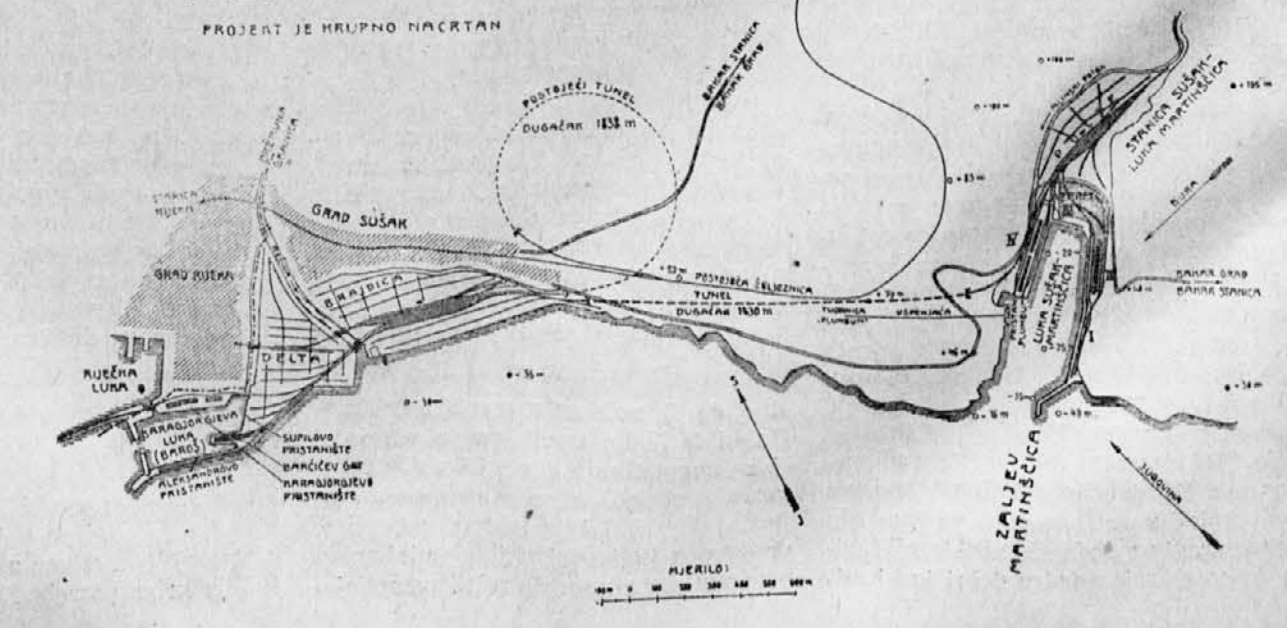
Da se luko popolnoma zaščiti, trebalo bi položiti na obeh straneh vhoda lukobrane, na vzhodu v dolžini 150 m, na zapadu 100 m. Vmes ostane zadostna širina 110 m za plovitbo. Popolnoma odprt je zaliv le proti jugozapadu, od koder pa piha veter le okroglo mesec dni in ne s posebno močjo. Ker leži obala IV. tudi že precej v notranjosti zaliva, more se zapadni lukobran izpustiti, tako da ostane 210 m širok vhod v luko. Proti jugovzhodnemu vetru je zaliv glede vzhodnega in notranjega brega že po strmim brdu samem zavarovan, le zidana obala IV je bolj izpostavljena. Zaradi tega je vzhodni lukobran vsekakor potreben.

Proti burji zavarujejo zaliv lastni strmi bregovi. Tako nastane luški basin dolg 610 m in širok 163—240 m, dočim meri Karagorgjeva luka le 380 m in dolžini in 190 m v širini. Basin »Thaon di Revel« v reški luki je 360 m dolg in

do lukobrane 340 m širok, vhod med zapadnim pomolom in lukobranom je 220 m širok, a vodna površina znaša 155

tisoč kvadratnih metrov, dočim meri sušaška luka 71.000 kvadratnih metrov, a Martinšćica 123.000 kvadratnih metrov.

SITUACIJA POSTOJEČE LUKE NA SUŠAKU I PROJEKTIRANE U MARTINŠĆICI.

Dnevne vesti.

ZANIMIV INTERMEZZO.

Leta 1910 je Stepan Radić, sedanji ministar prosvete, prvič razlagal v hrvatskem saboru program svoje kmetske stranke. Med drugim je rekel:

»Treba je uvaževati, da je bilo za kršćan-
sko vero od začetka samo dvanaest apostolov
in ni to bila takoj saborska večina.«

Bošnjak (frankovec): »Toda vas ni niti
dvanaest.«

Radić: »V glavnem odboru naše seljačke
stranke nas je sedemdeset in vsi bomo prišli,
ako Bog da, v sabor.«

Svetozar Pribežević (Bošnjaku): »Za vas
frankovce je to zelo temna perspektiva.«

Bošnjak (nazaj Pribeževiću): »Bogme, tudi
za vas je temna, če jih bo prišlo sedemdeset.«

Smeh. Hrvatski sabor se je tedaj smejal.

Minilo je trinajst let in »temna perspek-
tiva« se je pojavila, kajti g. Stepan Radić je
došel s sedemdesetimi poslanci, Bošnjak pa
je zginil s politične pozornice in Pribežević
mu sledi...

— Velike slavnosti na dan Narodne odbrane
v Zagrebu. Vsa društva, korporacije in po-
edinci, ki so se prijavili za sodelovanje pri
proslavi Narodne Odbrane v Beogradu na
dan 1. in 2. decembra t. l., se pozivljajo, da se
prijavijo najkasneje dne 26. t. m. od 18. do
19. ure v biroju Glavnega Poverništva Na-
rodne Odbrane za Hrvatsko, Slavonijo in Slo-
venijo, Kačićeva ulica 8, kjer dobe bližnja
navodila in izkaznice za znižano (50%) vožnjo
v Beograd. Vsi ki se za sodelovanje pri na-
vedenih slavnostih še niso prijavili, to lahko
stori do 26. t. m.

— Praznovanje državnih praznikov v ma-
riborski oblasti. Mariborski veliki župan je
izdal vsem srezkim poglavarjem svojega
področja in magistratom v Celju, Mariboru
in Ptuj okrožnico, da gledajo na to, da obri-
na in trgovska podjetja po deželi in v me-
stih enako praznujejo državne praznike.
Praznik ujedinjenja (1. december), rojstni
dan Nj. Vel. kralja Aleksandra (17. decem-
ber) in Vidov dan (28. junija). Navedene
dneve mora počivati delo celi dan v trgovskih
in obrtnih obratih. Izvzeta so industrijska,
prometna, rudarska in njim podobna podjetja.

— Popravek. V članku »Tehniški vi-
sokošolski fond«; odlomek iz »svinčene
afere«, se je vrnila tiskovna pomota. Odsta-
vek, ki razlaga manipulacije s fingiranimi
fakturami naj glasi pravilno: »1. je eno
fingirano fakturo z nižjo prodajno ceno pre-
zentirala Jmd Osr. uradu v sporazumu
z BBU, s čemur je bil oškodovan Tehn. fond
v korist Jmd-e in lastnica rudnika BBU, ki
sta si utajeni presežek razdelile v razmerju
1 : 4.«

— Nova pošiljatev kovanega denarja. Za
7. december se pričakuje na Sušaku prihod

francoskega parnika, s katerim prispe nova
pošiljatev kovanega drobiža po 2 Din, 1 Din
in pol Din v skupni vrednosti 40.000.000 Din.
Denar pride takoj v promet, nakar zamazani
in raztrgani drobiži kmalu popolnoma izgine.

— Hrvatski in slovenski odvjetniki pristo-
pijo k Jugoslovenski zvezi. V soboto se je
vršila v Zagrebu konferenca hrvatskih in slo-
venskih odvjetnikov, na kateri je bilo skle-
njenjo, da pristopijo hrvatski in slovenski od-
vjetniki k Jugoslovenski zvezi.

— Novi telefonski sezname. Poštno mini-
strstvo izda v kratkem pet novih seznamov
telefonskih naročnikov. En seznam bo vse-
boval naročnike beograjske, skoplanske in
cetinske direkcije, eden pa naročnike za-
grebske, ljubljanske, novosadske, sarajevske
in splitske direkcije.

— Jadranska razstava v Beogradu. V so-
boto se je vršila v Beogradu seja »Jadranske
straže«. Na seji se je razpravljalo o vpra-
šanju prireditve razstave v svrhu propagande
za Jadran in povzdigo tujkega prometa v dr-
žavi. Razstava naj bi se otvorila v kratkem.
»Jadranska straža« je pripravljena, da jo or-
ganizira, pričakuje pa materialno podporo od
strani vlade. Na seji se je razpravljalo o vpra-
šanju prireditve razstave v svrhu propagande
za Jadran in povzdigo tujkega prometa v dr-
žavi. Razstava naj bi se otvorila v kratkem.

— Množestveno izseljevanje v Brazilijo. Iz
Požege poročajo: Izseljevanje v Brazilijo za-
vzema vedno večje dimenzije. Nekatere vasi
so že popolnoma zapuščene. Dotim so se iz-
seljevali doslej večinoma Nemci in Madžari,
se pripravljajo sedaj na odhod tudi številni
naši ljudje. Kot vzrok navajajo ljudje, kakor
smo že poročali, previsoke davke.

— Perota v Novem mestu. Zimsko porotno
zasedanje se je pričelo včeraj, dne 23. t. m.
Razpisane so sledeče razprave: 23. novembra
Vinko Resnik, uboj, (predsednik dr. Jur. Po-
lenšek); 24. t. m. dva slučaja: predpoldan
Anton Soško, uboj (predseduje svetnik Ku-
der), popoldne Franc Pire, uradna ponever-
ba (predseduje dež. sodni svetnik dr. Fi-
schinger); 25. novembra Jožef Jane, uboj
(pred. svetnik dr. Dolenc).

— Množestveno potvarjanje bolgarskih
novčanic po 1000 levov. Iz Sofije poročajo:
V sobranju je bil sprejet nujen predlog gle-
de žigosanja novčanic po 1000 levov. Zdi se,
da je senzacionalna mera v zadevi z množe-
stvenim potvarjanjem omenjenih novčanic,
ki je ima na vesti večja tolpa ponarejevalcev.

Dosedanja preiskava je podala presenetljive
rezultate. Aretiranih je bilo 25 oseb, med ka-
terimi se nahajajo premožni ljudje. Zdi se,
da je iskati glavne krivce na Dunaju.

— Razpisano mesto. Gerentski svet mesta
Ljubljane razpisuje stalno katehetsko službo
na mestni ženski realni gimnaziji v Ljublja-
ni. Za oddajo službe so merodajne določbe li-
cejskega statuta. Služba je razpisana s 1. ja-
nuarjem 1926. Prošnje je vlagati pri predsed-
stvu mestnega magistrata.

— Iz prosvetne službe. Profesor ljubljans-
ke realke Josip Kardinar je premeščen v
Celje.

— Komunista inž. Dragotinu Gustinčiču,
ki je odšel, kakor znano, po proglasitvi ob-
znane zoper komuniste v Trst, odkoder so
ga izgnali, je dovoljeno izvrševanje javne
prakse v naši državi.

— Iz vojaške službe. Imenovani so: Ge-
neralštabni polkovnik Peter Kosić za koman-
danta Dravske pešadijske brigade v Maribo-
ru, generalštabni podpolkovnik Kosta Ada-
mović za načelnika štaba Dravske divizijske
oblasti v Ljubljani, generalštabni polkovnik
Peter Nedeljković pa za komandanta 40 pešp.

— Vpokojen je profesor veronauka na
mestni ženski realni gimnaziji v Ljubljani.

— Generalni konzulat republike Poljske v
Zagrebu naznanja, da so se odločbe mini-
strskega sveta glede prepovedi uvoza neka-
terih vrst blaga na Poljsko z dnem 14. no-
vembra t. l. tako spremenile, da od tega dne
za tako blago ni več potrebno uvozno dovo-
ljenje ministrstva trgovine in industrije,
temveč zadostuje, da se tako blago v slučaju,
da pride zunaj v poštev konvencionalna zni-
žana carinska postavka, opremi s potrdilom
o svojem poreklu.

— Prijatelj Golar nam je pokazal zvezek
svojih novih poezij »Poljski venec«. Te poezi-
je izidejo v najkrajšem času v »Zvezni ti-
skarni«. Pesmi so take, kot jih že dalje časa
niste slišali v slovenskem pesniškem gozdu.

— Bolgarski komitaši se zopet pripravljajo.
Iz Kočan poročajo: Na meji je opaziti živah-
no gibanje bolgarskih komitskih čet, ki se
pripravljajo za zimsko akcijo proti našim ob-
mejnim vsem. Vsi tedaj se pričeli naši
seljaki organizirati kontraakcijo.

— Arnavti odvedli tri Črnogorce. Iz Pod-
gorice poročajo: V vrmoskem gorovju, ki je
bilo priznано Albaniji, se nahajajo sporni
pašniki, ki jih vindicirajo Črnogorci zase. Te
dni so izginili nenadno trije naši državljani,
ki so pasli tam svojo živino. Ko so sosede
to izvedeli, se je dvignilo 800 do 1000 mož, ki
so hoteli udreti v Albanijo, da bi rešili svoje
rojake. Orožništvo je zasedlo mejo in posre-
čilo se mu je pregovoriti razburjene Črno-
gorce, da so se vrnili. Ko so Arnavti izvedeli,
da jim je grozil vpad Črnogorcev na njihov
teritorij, so ujetnike izpustili.

— Julka Reličeva — morilka svoje rodbine
— obsojena na smrt. Iz Velikega Bečkereka
poročajo: Zastrupljavka Julka Reličeva je
bila obsojena na smrt na večalih. Obtožen-

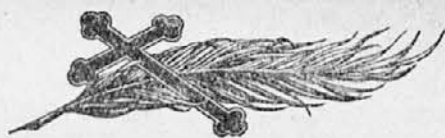
ka je stopila v dvorano, sicer smrtno blede,
toda sodbo je sprejela popolnoma mirno.
Ko jo je vprašal predsednik, če ima kaj pri-
pomniti, je odgovorila: »Ničesar, saj mi je
itak vse eno.« Nato pa so njeni živci kljub
vsemu nekoliko odpovedali. Jela je prekli-
njati svoje sovražnike, ki so jo spravili na
zatožno klop. Državni pravdnik se je pritožil,
ker je bila Reličeva glede umora svoje hčere
oproščena. Njen zagovornik pa se je pritožil,
ker je bila sodba glede ostalih umorov izre-
čena samo na podlagi analize kemičnega in-
stitutu.

— Za dve besedi dva meseca zapora. Karl
Hirken, bančni uradnik v Somboru, po pre-
pričanju Nemec-madžaron, se ga je nedavno
nekoliko »nalezel« in postal je preveč na-
vdušen. Srečal je vojaško patroljo ter za-
klical: »Živela Madžarska!« Radi tega je stal
te dni pred sodiščem. Zagovarjal se je s pi-
janostjo, toda zagovor ni držal. Obsojen je
bil na dva meseca zapora. Obsodba je ukin-
kovala nanj in na številne njegove prijate-
lje istega političnega prepričanja kot on, tako
porazno, da so vsi skupaj za par minut one-
meli.

— Umor v Medvodah. V soboto okrog 20.
ure so našli v hlevu posestnika Kopača
umorjeno domačo hčer 25 letno Angelico.
Morilec sicer še ni aretiran, z ozirom na po-
cepljenje drv. Dobila je več tako močnih
udarcev po glavi, da je bila črepinja tako
razbita, da dekleta ne bi bilo mogoče spo-
znati. Angelica je bila v osmem mesecu no-
sečnosti. Obdukcija je ugotovila, da je bilo
dete ženskega spola in normalno razvito.
Morilec sicer že aretiran, z ozirom na po-
tek preiskave pa je upati, da bo kmalu v
rokah pravice.

— Drzen roparski napad. Te dni so udrli
trije maskirani roparji v stanovanje posest-
nika žage Ivana Novaka v Kravarskem pri
Zagrebu. Z revolverji v rokah so ga prišli-
li, da jim je izročil vso svojo gotovino in
dragocenosti. Odnegli so 3200 Din gotovine,
žepno uro, kožuh, nekaj obleke in več malen-
kosti. Denar so si porazdelili na licu mesta.
Končno so pojedli Novakovo večerjo ter mu
zagrozili, da mu zažgejo hišo, če jih ovadi.
Policija je uvedla energično zasledovanje.

— Umor iz nenavadnega vzroka. V hotelu
»Kaiserin Elisabeth« na Dunaju se je odigra-
la v soboto krvava drama. Beljačan Johan
Katholnigg je ustrelil svojega svaka egip-
tovskega odvetnika dr. Aganostopoulosa, na-
kar je poslal z dvema streloma še samega se-
be na drugi svet. Katholnigg je bil skrajno
lahkomisljen človek, velik »kvartopirec« in
pijanec. Do pred tremi meseci je bil častniški
namestnik. Ker pa je pogljal že vso doto svo-
je soproge, hčerke nekega industrijalca, je
resigniral na službo ter si dal izplačati od-
pravnino. Ko je pogljal še to, je neprestano
nadlegoval svojega tasta in svaka za denarne
podpore. Ta dva sta se končno naveličala
ter mu nista hotela ničesar več dati. Njegova
soproga ga je zapustila ter se preselila, ker

„Kmetška posojilnica ljubljanske okolice
v Ljubljani“ javlja tužno vest, da je preminul
njen dolgoletni odbornik, gospod

POGAČNIK ANTON

veleposestnik i. t. d. v Spodnji Šiški

Zaslužnemu pokojniku ohranimo trajen in
časten spomin.

je izjavil njen oče, da je pripravljen jo podpirati še nadalje, samo pod tem pogojem — k svojemu drugemu svaku v London. V soboto se je peljal Katholnigg k slučajno se na Dunaju mudečemu dr. Aganostopoulosu ter ga prosil zadnji pomoči. Ker je ni dobil, je svojega svaka ustrelil.

— **Bombe v podstrešju justične palače v Bruxellesu.** Kakor poroča »Nation Belge«, so našli te dni v podstrešju justične palače v Bruxellesu tri letalske bombe. Če je bil američan atentat ali pa se je hotel samo kdo bomb iznebiti, še ni dognano. Domneva se, da gre za zadnje.

— **Veliko ležišče aluminija** je bilo odkrito, kakor poročajo iz Cetinja, med Barom in Ulčinjem. Strokovnjaki so ugotovili, da leži ruda neposredno pod zemeljsko površino. Celokupna množina rude se ceni na 80 milijonov ton. Ruda vsebuje 62 odstotkov koline. Splitska tvrdka Sutulović, ki je rudo izsledila, je sklenila z občinomrkoval pogodbo glade eksploatacije. Tvrdka zgradi za transport do mrkovaškega zaliva 9 km dolgo ozkotirno železnico.

— **Ujevičovo slovo od Beograda.** Kakor smo poročali, je bil te dni izgnan iz Beograda kralj jugoslovanskih bohemov Tin Ujevič. Tin Ujevič je dete pariških bulvarjev in eden od najboljših srbohrvatskih pesnikov. Predno so ga ekspedirali odgonskim potom, ga je sprejel policijski šef Lazarevič v svoji pisarni. Ko mu je sporočil, da mora zapustiti Beograd, je vprašal Ujeviča prestrašen, če velja to za vedno. Ko mu je obljubil policijski šef, da se bo smel kmalu po novem letu zopet vrniti, se je obraz trudnega bohema razjasnil. Beograd, je dejal, je edino mesto, ki ima zanj trajno privlačno silo. Jadranska obala, kjer je rojen, ima zanj le malo atrakcije, zakaj, vode ne more trpeti, te tekočine, ki jo tako sovraži... Tekom polurnega razgovora s policijskim šefom je popušil narodni pesnik 46 svačic. Kralj bohemov ni imel veliko potniške prtljage: Dva para hlač, en telovnik in tri suknje. Vse je imel na sebi. Na hrbtu je imel dve vreči: ena je bila napolnjena z rokopisi, druga s cigaretami.

— **Zahvala.** Pevsko društvo »Zvon« v Trbovljah se tem potom zahvaljuje vsem bratskim pevskim društvom, ki so sodelovali na jubilejnim koncertu ter vsem društvom, ki so poslala svoje deputacije ali pismene častitke.

Ljubljana.

— **Umrli je v nedeljo g. Anton Pogačnik,** veleposestnik v Spodnji Šiški in dolgoleten odbornik »Kmetijske posojilnice za ljubljansko okolico v Ljubljani«. Pokojnik je bil prijazen človek ter priljubljen družabnik. Nekaj časa je bil tudi šišenski župan. Blag mu spomin!

— **Stalna higijenska razstava na Velesajmu** v Ljubljani se zaradi prenovitve do preklica zapre z dnem 23. t. m.

— **Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani.** Vaje v tem tednu so: v torek in četrtek mešani zbor, vedno ob četrti na sedem. Dan za pevsko solo se določi pri torkovi vaji. — Vsi in točno radi nastopa. — Odbor.

— **Sestanek društva »Treznost«** se vrši v torek dne 24. t. m. ob 20. uri v brezalkoholnih točilnici na velesajmu. Dnevni red: 1. Pregled napredka jugoslovanskih antialkoholnih organizacij v zadnjih štirih mesecih; 2. nadaljnji razgovor o mladinski organizaciji. — Prijatelje treznostnega pokreta se k sestanku vladno vabi. — Pripravljalni odbor.

— **Osrednja zadruga »Brezalkoholna produkcija«** v Ljubljani priredi večerne sestanke (predmet: brezalkoholna uporaba grozdja in sadja) prihodnji teden v sledečih krajih: v Dravogradu v torek in sredo dne 24. in 25., v Pamečah v četrtek 26., v Slovenjgradcu v petek 27., v Starem trgu v soboto 28., v Smartnem pri Slovenjgradcu v nedeljo dne 29. t. m. — Kraj sestanka se sporoči vsakemu kraju posebej.

GLAS IZ OBCINSTVA.

V hiši št. 5 na Rimski cesti ima nekdo v temnem hlevu ob več kot pičli hrani po cele dneve in noči zaprte psa. Njegovo obupno lajanje razburja hišne prebivalce in druge ljudi, ki prihajajo na dvorišče. Policija naj napravi temu trpinčenju konec!

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKA BORZA,
dne 23. novembra 1925.

Vrednote: Investicijsko posojilo iz l. 1921. bl. 76; loterijska državna renta za vojno škodo den. 299, bl. 300, zaklj. 299; zastavni listi Kranjske deželne banke den. 20, bl. 22; kom. zadolžnice Kranjske dež. banke den. 20, bl. 22; Celjska posojilnica d. d., Celje den. 200, bl. 202, zaklj. 202; Ljubljanska kreditna banka den. 210; Merkantilna banka, Kočevje den. 100, bl. 104; Prva hrvaška štedionica, Zagreb den. 950; Slavenska banka d. d., Zagreb den. 49; Kreditni zavod za trg. in ind., Ljubljana den. 175, bl. 185, zaklj. 175; Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana den. 123; Združene papirnice Vevče, Goričane in

Medvode d. d., Ljubljana den. 120, bl. 125; »Nihage«, d. d. za ind. i trg. drvom, Zagreb den. 34; »Stavbna družba« d. d., Ljubljana den. 160, bl. 110; »Sešire«, tovarna klobukov d. d., Skofja Loka den. 145, bl. 152.

Blago: Javorjeve deske, neobrobene, 3 m dolž., 25 cm šir. napr., 80 mm deb., fco meja den. 650; hrastovi plohi, neobrobjeni, 1a, 3 m dolž., 25 cm šir. napr. in 80 mm debeli, napr., fco meja den. 1100; bukovi hlodi od 3 m dolž., 25 cm premera napr., fco meja den. 350; bukovi hlodi 1a, od 30 cm premer. naprej in od 3 m naprej, fco nakladalna postaja den. 450; bukovi hlodi 1a, od 30 cm premer. naprej in od 3 m naprej, fco nakladalna postaja den. 215; jelove podmerne deske, 13 m, 20 mm, 4 m, fco vag. Postojna tranz. bl. 470; pšenica banatska, fco vag. nakladalna postaja bl. 245; pšenica slavonska, 77 težka, 2—3% primesi, fco vag. Bjelovar bl. 266; kuruza stara par. Novi Sad bl. 160; kuruza stara; par. Ljubljana bl. 190; kuruza umetno sušena, par. Novi Sad bl. 145; kuruza nova, času primerno suha, par. Novi Sad, 1 vag. den. 110, bl. 110, zaklj. 110; kuruza pokvarjena, tal-quale, fco vagon Domžale, 1 vag. den. 115, bl. 115, zaklj. 115; oves sremški, fco Gunja, 1 vag. den. 170, bl. 170, zaklj. 170; ajda domača, par. Ljubljana, 1 vag. den. 265, bl. 265, zaklj. 265; proso domače, fco vagon prekmurska postaja bl. 215; otrobi debeli v vrečah fco vag. par. Novi Sad bl. 145; otrobi drobni v vrečah, fco vag. Djakovo bl. 120; otrobi drobni v vrečah, fco Ljubljana bl. 140; krompir lepi, beli, fco nakl. post. bl. 68; fižol prepelčar, fco vag. štaj. post. bl. 345; fižol beli sremški, fco vag. nakl. post. bl. 200; fižol rjavi sremški, fco vag. nakl. post. bl. 200; leča sladkorna par. Ljubljana den. 400; brinje ital., par. Ljubljana den. 375; riž brilato No. 333, fco vag. Trst bl. 570; seno sladko, stisnjeno, fco vag. nakl. post. bl. 72; seno polsladko, stisnjeno, fco vag. nakl. post. bl. 60; slama stisnjena, fco vag. nakl. post. bl. 50.

BORZE.

Zagreb, dne 23. nov. Devize: Newyork ček 56.104—57.74, London izplačilo 272.64 do 274.64, ček 0—273.7, Pariz 220.3—224.3, Curiah 1085.5—1093.5 ček 0—1089, Praga 166.5 do 168.5, Milan izplačilo 226.18—228.58. Curiah, dne 23. nov. Newyork 518.60, London 25.185, Pariz 20.10, Praga 15.375, Milan 20.92, Varšava 74, Bukarešta 2.375, Dunaj 73.10, Berlin 123.50, Sofija 3.375, Budimpešta 0.0727.

26., 27. novembra 24., 25. novembra

„NIBELUNGI“

Največji in najlepši filmski veleumotvor vseh časov!

I. del: Siegfried.

II. del: Krimhildina osveta.

Kolosalna režija prekaša tudi najbujnejšo fantazijo! V glavnih vlogah: Paul Richter, Margarethe Schön, Hans A. Schlettow (znani grof Boris iz vefilma »V imenu cara«), Rudolf Klein-Rogge, Hanna Ralph, Bernhard Götzke in še drugi samo najboljši in najlepši nemški igralci. — Velikostni so in nepopisno krasni prizori kot: Boj Siegfrieda s strašnim zmagajem, ki bruhla ogenj ter kopel Siegfrieda v vroči zmagajevi krvi. Usodopolno srečanje Siegfrieda in Abdericha. Zaklad Nibelungov. Okamenenja Abdericha in čuvajev ogromnega zaklada Nibelungov. Impozanten prihod Siegfrieda v Worms. Prehod kraljice Brunhilde čez živi most.

Neizbrisen je vtis, ki ga zapustijo v srce segajoče scene tega filma.

Vred dolžine filma se vrše predstave ob: 3., 5., 7. in 9. uri. — Pomnoženi umetniški orkester svira pri vseh predstavah.

Edini KINO MATICA, vodilni kino v Ljubljani (Tel. 124).

V oklopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

»Prekleta reč, hoditi tu v temi!«

Temu je lahko odpomoči. Omenimo le, da ni bilo na avtomobilu niti ene luči. V temi je moral stati tu, vzroka pa ni bilo, da bi se še nadalje skrival.

Leonorin prvi gib je proti vzvodom, ki obračajo električni žaromet, nameri ga tja, kjer meni, da so prišli, svetli žarek zablisne in istočasno ne more zadržati veselega vzklika.

»Georg, moj Georg!«

Toda svetloba napravi nepričakovan učinek.

Leonor vidi, komaj deset metrov pred avtomobilom štiri špansko oblečene moške, ki nesejo nosilnico in komaj jih zadene električna luč, izpuste s prestrašenim krikom nosilnico ter zbeže nazaj.

Leonor ni nič manj prestrašena, ko zagleda nosilnico.

Kaj naj to pomeni? Nekaj groznega se ji dozdeva, plane z voza in Adam za njo.

Tu stoji nosilnica, direktno v svetlobnem žarku, padla je na pravo stran, pogrnjena je z rjuho, vzvišene oblike pa razodevajo, da pokriva človeško telo.

Leonor se splazi bliže. In zdaj pod rjuho stokanje!

Leonor potegne prst nazaj, najprej počasi, potem z enim mahom.

(140)

Pred njo leži človek, mož, v srjaci, oblit s krvjo, strašno razmesarjen. Ušesa so mu odrezana, nos prav tako, oči iztaknjene, ves obraz le krvava zmes...

Leonor se opoteka. Ampak ne pade v nezavest, temveč poleg nosilnice se vrže na kolena.

»Georg, Georg!«

»Jaz — sem,« izpregovore hropeče in le s težavo krvaveča usta.

»Kdo ti je to storil?«

»Jaz — jaz — jaz...«

»Mučili so te?«

»Da — da...«

To je njegova zadnja beseda. Oni možje so najbrže menili, da je že mrtev. Še enkrat vzdihne in potem se iztegne na način, ki je vsem onim dobro znan, ki so videli umirati ljudi.

S sklenjenimi rokami se vleže Leonor preko mrliča in tako vztraja dolgo, dolgo časa, iz njenih prsi se ne izvije noben glas in njeno telo je popolnoma mirno.

Zraven pa stoji Adam kot okamenel.

»To je komaj verjetno!« mrmra naposled. »Zakaj naj bi ga mučili, potem ko so vse že z nami sklenili?«

Leonor ne odgovori, najbrže sploh ni ničesar slišala. Kaj je njej mar »zakaj«.

Slednjič vstane. Njen lepi obraz je v električni luči bel kot mramor — in tudi prav tak, kakor iz kamna in kipar ni vcepil vanj nobene poteze kake človeške strasti ali kakega čuta.

S počasnimi, odmerjenimi koraki se poda v avto-

mobil in se vrne s posodo vode in z gobo. Počepne, vzame mrličovo glavo v naročje in začne umivati telo.

Nobena tožba, noben glas ne pride preko njenih usten. Delo opravlja mirno, kakor da je mrliška žena. A prav zato, jo pogleduje Adam od strani tako bojazljivo.

Nič ne pomaga, da izbriše kri z obraza. Docela je razmesarjen, natanko vidi sledove težkih škornjev. Vse je vdrt in stolčeno. Po rokah, laktih in drugih udih, so strašne, še sveže opekline, vsak prst je zlomljen, hrbet je ena sama krvava rana.

Mrlič je umrt. Leonor ga položi na nosilnico in prinese volneno odejo in lopato.

Ko zavije mrliča nekoliko v odejo, začne kopati poleg nosilnice jamo, ne da bi prosila Adama, da ji pomaga, sploh ga ne opazi. Vse dela popolnoma mehanično.

»Leonor!« se oglasi Adam z jokavim glasom.

Najbrže ga ne sliši; ne da bi prenehala, izmetava enakomerno zemljo.

»Ali bi mu ne napravili drugačnega pogreba...«

Ne zmaje z glavo, sploh nič — brez solz meče zemljo, lopato za lopato.

Tedaj prinese Adam še eno lopato in koplje še en, Leonor ga ne zadrži, a ne reče mu nič.

Jama je dovolj velika, da sprejme telo. Leonor ne reče nič, spusti lopato na tla in skuša zaviti mrliča boljše v odejo.

(Dalje prih.)

DUBIED Najboljši švicarski pletilni stroji na svetu znamenite **DUBIED** za obrt in industrijo. — Edina tovarniška zaloga za Slovenijo **JOSIP PETELINC, LJUBLJANA** blizu Prešernovega spomenika.

MALI OGLASI Cene oglasov do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

PEMOG - ČEBIN Wolfova ulica 1/II. - Telefon 56.

Leo poslovni lokal v pritličju, obstoječ iz treh prostorov, v velikimi izlozbanji v Gledališko ulico, odda za nizko najemnino. Pekojski zavod v Ljubljani.

Mladenič zdrav in pošten, varen kmetije, ki vino ter vseh ostalih poljskih del išče primerno trajno službo. — Ponudbe z navedbo plače je poslati na upravo lista pod: »Vestenc«.

Absolventinja trgovske šole želi vstopiti kot praktičantinja h kakemu večjemu ljubljanskemu podjetju. Ponudbe prositi na upravo lista pod: »Marljivac«.

RADIO-aparate in sestavne dele ima v zalogi **FRANC BAR, Ljubljana** Cankarjevo nabrežje štev. 5.

Zdravo čebulo razpošilja od 100 kg naprej po 160 dinarjev, pri pol ali vagonskem naročilu ceneje. Josip Lah, Moškanjci.

Kje se kupi? le pri tvrdki **JOSIP PETELINC** Ljubljana **BLIZU PREŠERNEGA SPOMENIKA OB VODI** najboljši šivalni stroj za rodbinsko ali obrtno rabo, svetovno znanih znamk »GRITZER«, »AOLER«, »PHONIX« isto tam posamezne dele za stroje in kolese, igle, olje, jermena, pneumatika. Pouk o vzdrževanju na stroju brezplačni. Večletna garancija! Na veliko! Na malo!

„Opeka“ prvovrstne zidake priporoča opekarna **„EMONA“ D. D.** v Ljubljani — Tovarna na Viču (Brdo) — Pisarna v Pražakovi ulici 3, pritličje.

Čevlje na obroke proti jamstvu dobite pri tvrdki M. Trebar, Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

„GROM“ CARINSKO POSREDNIŠKI IN ŠPEDIJSKI BUREAU **LJUBLJANA, KOLODVORSKA ULICA 41.** Naslov brzojavkam: **„GROM“.** Telefon Interurban štev. 454. **PODRUŽNICE:** Maribor, Jesenice, Rakek. Obavlja vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulantnimi pogoji. Zastopniki družbe spalnih voz **S. O. E.** za ekspresne pošiljke.

MAKULATURNI PAPIR kg à Din 5.— prodaja uprava **„NARODNEGA DNEVNIKA“**

Naročajte in širite „NARODNI DNEVNIK“!